

Csillagfedések

A finnországi napfogyatkozás

A vártnál több hazai amatőrnek volt kedve és lehetősége elutazni Finnországba, illetve a Szovjetunióba, hogy a július 22-i teljes napfogyatkozást megfigyelhesse. A kedvezőtlen körülmények ellenére is több csoport kelt útra. Voltak, akik csak a napfogyatkozás időszakára, kizárólag annak kedvéért utaztak, voltak akik végigjárták a skandináv országokat is. Észlelési beszámolót öt személytől kaptunk.

A fehér éjszakák, az éjféli Nap, a sarki tájak és a dél-finn erdőségek mellett, amelyek az utazóknak rengeteg élményt nyújtottak, valószínűleg a napfogyatkozás volt a legrendkívülőbb. Annak ellenére, hogy (a meteorológiai esélyszámításoknak megfelelően) Dél-Finnországot a fogyatkozás napjára frontfelhőzet lepte el, amely a földfelszínről gátolta a megfigyelést. A Joensuu környékéről észlelőknek kisebb szerencséjük volt a szerencsétlenségben, hogy egy felhőrezen át a részleges fogyatkozást kb. 30–60% között megfigyelhették. A hangulat érzékeltetésére néhány részletet idézünk a beszámolókból:

Halmi Gábor (Pécs). A megfigyelés helye: Höytiänen-tó nyugati partja, Huhmari üdülőhely. "A totalitás előrejelzése 1:53-ra szólt, s mivel az eget közepes vastagságú stratocumulus felhőzet borította, egy órákor foglaltam el észlelőhelyemet. A látvány elszomorító volt; alig egy órával a teljesség bekövetkezése előtt reménytelenül be volt borulva. Ám, mintha a természet meggondolta volna magát, 1:23-kor a Nap-Hold együttes helyén elvékonyodott a felhőzet, s előbukkant az immár 25%-os fedettségű napkorong. Rögtön megkezdtem az exponálást az esernyő alatt (!), ugyanis közben szemerkélt az eső. 1:35-kor egy északi irányba haladó felhősáv közeledett a Nap felé, melyet négy perc múlva végérvényesen eltakart. A fogyatkozás fázisa ekkor mintegy hatvan százalékos volt. Az előrejelzés alapján 1:45-től a teljesség észlelésére koncentráltunk. Ekkor lassú sötétedés indult meg, amely talán egy trópusi naplemente sebességével volt mérhető. A sötétedés mértéke 01:50-kor kissé nőtt, majd 01:53:20-kor hirtelen, 10 másodperc alatt felgyorsult, s 01:53:32-kor bekövetkezett a totalitás.

A teljesség ideje alatt feltámadt a szél, elhallgatott a madárccsiripelés, amelyek együttes hatása világvége-hangulatot keltett bennem. 01:54:50-től hirtelen világosodás indult meg, míg 01:55:00-kor ismételten "felkelt a Nap", beköszöntött a korareggeli napsütés. A holdárnyéket, mint igen diffúz jelenséget lehetett észlelni a teljesség előtt és után, amint száguldott a tó víztükrén."

Keszthelyi Sándor (Pécs). A megfigyelés helye: ua. mint az előzőnél. (Minden időpont 01^h UT után értendő) "(42) szürkül a táj, hűl a levegő, feltámad a szél ÉÉK-i irányból, a tó vize hullámzani kezd. (46) sötétedik a táj, furcsa szürke színű minden, hűl a levegő, erősödik a szél, a hullámok nagyobbak. Sajnos az egész ég felhős, a felhők a Napot is eltakarják, pedig 7

perc múlva itt a teljesség. (50) egyre nő a sötétség. (52) rohamosan sötétedik, a tájon minden félelmetes, csúnya színű, hideg van, szél, hullámvás.

01:53:30-kor nagyon sötét lett, már csak a zseblámpa fényénél lehet írni. 01:53:54 -- talán most van a legsötétebb, ha nem is éjszakai. A keleti égen a Nap helye is eltűnt, már az a csekély vörösödés sem dereng, ami eddig megvolt. 01:54:50-kor hirtelen véget ér a sötétség. Szinte láthatjuk a rohanó árnyékot elmenni ÉNy felé, és máris ott a világosság DK-en, majd az egész égen is. Mindez 5 másodperc alatt zajlott le. 01:57-kor világos már a táj, s 02:00-ra egészen világos van. 02:16-ra visszatér minden az eredeti állapotába.

Csodálatos volt a teljes napfogyatkozás még így is: bár magát a Nap korongját nem láthattuk, a kísérőjelenségeket igen jól érezhettük. Furcsa volt a 4,5 fokos napmagasság ellenére is a jól érezhető szél, hőmérsékletcsökkenés (kb. 8--10 fok esés). A leglátványosabb a teljes sötétség volt, amely így a felhőzettel együtt minden elképzelhetőnél sötétebb volt."

Zejác György (Debrecen). "A napfogyatkozás totalitásakor csodálatos élményben volt részem. Igaz, borult ég mellett. Eddigi irományokból volt valamilyen elképzelésem a totalitás pszichikai hatásáról, de most átélve már látom, hogy egészen más, mint ahogyan ezt leírták. Ezt csak átélni lehet, a jelenség hatását elmondani lehetetlen."

Kász László (Bóly) csak a részleges fogyatkozást látta a Tartu-Moszkva között közlekedő vonatról, amint a kb 30%-os Nap kibújt a horizonti párából.

Végezetül egy felhőmentes helyről végzett észlelés: Bujdosó József (Jászberény): "Budapestről Leningrádba utaztam, onnan vonattal mentem volna tovább. A leningrádi szállásom megvolt, de sem a vonatjegy, sem a finnországi szállás nem volt elintézve. A szállodában hirdették, hogy a napfogyatkozás sávja felé indítanak repülőgépet. Erre azonnal jelentkeztem, a részvételi díj 90 dollár volt. Ezen a járaton kb. harmincan voltunk, így mindenkinek kényelmes volt a megfigyelés. A repülőgép egy órával a totalitás előtt indult. Mindenkinek adtak egy sötét üveget a részleges fázisok megfigyeléséhez. A repülő számtalan előnyt kínált, de időmérést a nem állandó földrajzi hely miatt nem tudtam végezni. Vizuális és fotografikus munkát végeztem a repülőablak torzítása ellenére is. A Jupiter és a Vénusz a totalitás alatt szinte vakított, az utóbbi még a gyémántgyűrű alatt is látszott. Este a szovjet televízió is beszámolt a napfogyatkozásról. Ebből megtudtam, hogy a földfelszínen borult, esős idő volt. Még a Fehér-tenger partvidékén sem tudtak semmit sem megfigyelni."

SZABÓ SÁNDOR

Súroló fedés november 30-án

November 30-án péntek este 22:40 UT-kor a Hold fedi a 4,6 magnitúdós epsilon Arietist. A fedés déli határa kb 10 km-re halad el a budapesti Uránia Csillagvizsgáló, illetve a szombathelyi Gothard Observatórium mellett. A pontos földrajzi koordináták jelenleg csak a nyugati határszélre ismertek, de remélhetőleg Budapest környékére is megérkeznek. Akit érdekel a mindkét helyre szervezendő megfigyelőcsoport, a rovatvezetővel vegye fel a kapcsolatot.